

Komunikat prasowy

Agencji UE ds. narkotyków z siedzibą w Lizbonie

EUROPEJSKI RAPORT NARKOTYKOWY 2023: NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA

Większa różnorodność w podaży narkotyków i ich używanie stwarzają nowe wyzwania dla Europy

(16.06.2023 r., LIZBONA — **EMBARGO 12.00 Lizbona | 13.00 Bruksela/CET**) Większa różnorodność podaży narkotyków oraz ich używanie narkotyków stwarzają nowe wyzwania dla polityki w dziedzinie narkotyków i opieki zdrowotnej w Europie. Jest to jedna z kwestii, na które zwróciło dziś uwagę **Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA)**, publikując **Europejski raport narkotykowy 2023: Tendencje i osiągnięcia** w Brukseli ⁽¹⁾. W raporcie przedstawiono najnowszy przegląd sytuacji w zakresie narkotyków w Europie, obejmujący analizę najważniejszych tendencji i pojawiających się zagrożeń z powodu narkotyków.

Dostępność narkotyków dla wszystkich rodzajów substancji utrzymuje się na wysokim poziomie, a skala i złożoność produkcji niedozwolonych środków odurzających w Europie nadal rośnie. Osoby używające narkotyków są obecnie narażone na większą różnorodność substancji psychoaktywnych, często charakteryzujących się wysoką aktywnością i czystością. Ponieważ mogą one być sprzedawane w postaci podobnie wyglądających proszków lub tabletek, konsumenci mogą być nieświadomi, jakie substancje zażywają. W raporcie podkreślono potrzebę wprowadzenia skutecznych strategii informowania o ryzyku w celu ostrzegania konsumentów o zagrożeniach dla zdrowia związanych z nowymi substancjami, interakcjami leków oraz produktami o dużej sile działania.

Analiza obejmuje szeroki zakres niedozwolonych środków odurzających, od opioidów i substancji pobudzających po nowe produkty otrzymane z konopi indyjskich i leki dysocjacyjne (np. ketaminę). Zawiera ona również aktualne informacje na temat nowych substancji psychoaktywnych (NPS), które nadal stanowią wyzwanie dla zdrowia publicznego w Europie. W 2022 r. za pośrednictwem unijnego systemu wczesnego ostrzegania (EWS) po raz pierwszy zgłoszono 41 nowych narkotyków, w związku z czym łączna liczba nowych substancji psychoaktywnych monitorowanych przez **EMCDDA** wzrosła do 930.

Europejska komisarz do spraw wewnętrznych Ylva Johansson stwierdza: „Przestępczość zorganizowana związana z narkotykami stanowi poważne zagrożenie dla społeczeństwa i jestem głęboko zaniepokojona faktem, że substancje używane obecnie w Europie mogą być jeszcze bardziej szkodliwe dla zdrowia niż w przeszłości. W *Europejskim raporcie narkotykowym 2023* opisano, w jaki sposób państwa członkowskie konfiskują rekordowe ilości niedozwolonych środków odurzających. Moje ostatnie wizyty w europejskich portach morskich i w Ameryce Łacińskiej pokazały, że handlarze narkotyków nadal przenikają do łańcuchów dostaw, wyzyskując pracowników i negatywnie wpływając na społeczności poprzez przemoc i korupcję. Niezwykle ważne jest, aby UE współpracowała z państwami trzecimi w globalnej walce z handlem narkotykami. Nadszedł również czas, aby EMCDDA otrzymało teraz silniejszy mandat i ważniejszą rolę na arenie międzynarodowej, aby móc nadążać za tym coraz poważniejszym problemem narkotykowym”.

W raporcie podkreślono potrzebę poprawy danych kryminalistycznych i toksykologicznych w celu lepszego zrozumienia zagrożeń związanych z nowymi i silnie działającymi substancjami syntetycznymi, mieszaninami narkotyków, sfałszowanymi substancjami, zmieniającymi się rynkami narkotyków oraz wzorami używania. W ramach swojego nowego mandatu w 2024 r. agencja uruchomi europejską sieć laboratoriów kryminalistycznych i toksykologicznych w celu wzmocnienia zdolności w tej dziedzinie ⁽²⁾.

Dyrektor EMCDDA Alexis Goosdeel stwierdza: „Tegoroczny raport wyraźnie przypomina nam, że problemy związane z niedozwolonymi środkami odurzającymi występują w całym społeczeństwie. Podsumuję to następującym stwierdzeniem: *Wszędzie, wszystko, wszyscy*. Znane niedozwolone środki odurzające są obecnie powszechnie dostępne, a nowe substancje o silnym działaniu wciąż się pojawiają. Niemal każda substancja, która ma właściwości psychoaktywne, może pojawić się na rynku narkotyków, często błędnie oznakowana lub zawarta w mieszaninach. Dlatego też niedozwolone środki odurzające mogą oddziaływać na wszystkich, zarówno bezpośrednio poprzez ich używanie, jak i pośrednio, ze względu na ich wpływ na rodziny, społeczności, instytucje i przedsiębiorstwa. W coraz większym stopniu skłaniają one również obywateli do przemocy związanej z narkotykami i narażają ich na jej konsekwencje. Dziś zwracamy uwagę na wyzwania związane z substancjami pobudzającymi, narkotykami syntetycznymi i nowymi produktami otrzymanymi z konopi indyjskich. Kluczowe znaczenie ma zwiększenie liczby badań kryminalistycznych i toksykologicznych w celu lepszego wykrywania pojawiających się zagrożeń i zapewnienia ochrony zdrowia publicznego. Musimy również więcej inwestować w usługi, które są obecnie niezbędne do zaspokojenia bardziej zróżnicowanych i złożonych potrzeb”.

Rozwój nowej polityki dotyczącej konopi indyjskich na złożonym rynku

Zakres polityki dotyczącej konopi indyjskich w Europie stopniowo się rozszerza, obejmując obecnie nie tylko kontrolę nielegalnych konopi indyjskich, ale także regulację używania konopi indyjskich i kannabinoidów do celów terapeutycznych i innych (np. kosmetyków, żywności).

Obecnie pięć państw członkowskich (**Czechy, Niemcy, Luksemburg, Malta i Holandia**) oraz **Szwajcaria** wprowadzają lub planują wprowadzenie nowych podejść do regulowania podaży konopi indyjskich do użytku rekreacyjnego. Zmiany te, przedstawione w raporcie, uwypuklają potrzebę inwestowania w monitorowanie i ocenę, aby w pełni zrozumieć ich wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo publiczne ⁽³⁾.

Konopie indyjskie są nieprzerwanie najczęściej stosowanym narkotykiem w Europie. Szacuje się, że około 8% (22,6 mln) dorosłych Europejczyków (w wieku od 15 do 64 lat) używało konopi indyjskich w ostatnim roku. W 2021 r. ilości haszyszu (816 ton) i marihuany (256 ton) skonfiskowane w UE osiągnęły najwyższy poziom w ostatnim dziesięcioleciu, co wskazuje na wysoką dostępność tego narkotyku. Szacuje się, że w Europie w 2021 r. 97 000 pacjentów rozpoczęło jakąś formę leczenia uzależnienia od narkotyków z powodu problemów związanych z używaniem konopi indyjskich.

Nowe produkty otrzymane z konopi indyjskich stanowią wyzwanie dla zdrowia publicznego. Niektóre produkty sprzedawane na nielegalnym rynku jako naturalne konopie indyjskie mogą być sfałszowane silnie działającymi **syntetycznymi kannabinoidami**, co stwarza ryzyko zatrucia. Ponadto wyciągi i produkty jadalne o dużej sile działania były kojarzone z przypadkami ostrych zatruc w szpitalnych oddziałach ratunkowych.

W 2022 r. **heksahydrokannabinol (HHC)** stał się pierwszym półsyntetycznym kannabinoidem odnotowanym w UE. Substancję tę zidentyfikowano w dwóch trzecich państw członkowskich, a w niektórych państwach członkowskich jest ona sprzedawana jako „legalna” alternatywa dla konopi indyjskich ⁽⁴⁾. Od października 2022 r. HHC podlega wzmożonemu monitorowaniu w ramach unijnego systemu wczesnego ostrzegania (**EWS**) w celu lepszego zrozumienia potencjalnych zagrożeń dla Europy.

Rekordowe konfiskaty kokainy i rosnące obawy dotyczące używania syntetycznych środków pobudzających

Handel dużymi ilościami kokainy przewożonymi w kontenerach komercyjnych przez europejskie porty morskie przyczynia się obecnie do wysokiej dostępności tego narkotyku. Istnieją obawy, że sytuacja ta może przyczynić się do zwiększenia używania kokainy, szkód dla zdrowia i przestępczości związanej z narkotykami.

W 2021 r. państwa członkowskie skonfiskowały rekordową ilość 303 ton kokainy. Na **Belgię** (96 ton), **Holandię** (72 tony) i **Hiszpanię** (49 ton) przypadło niemal 75% całkowitej skonfiskowanej ilości. Wstępne dane za 2022 r. pokazują, że ilość kokainy skonfiskowanej w Antwerpii, drugim co do wielkości porcie morskim w Europie, wzrosła z 91 do 110 ton w 2021 r. Dowody sugerują, że zorganizowane grupy przestępcze coraz częściej wybierają również mniejsze porty w innych państwach członkowskich, a także w

państwach graniczących z UE. Nielegalna produkcja kokainy w UE zyskuje na znaczeniu, a w 2021 r. zlikwidowano 34 laboratoria produkujące kokainę (23 w 2020 r.), z których część działała na dużą skalę.

Kokaina jest najczęściej używaną niedozwoloną substancją pobudzającą w Europie, używaną przez około 1,3% (3,7 mln) dorosłych Europejczyków (w wieku od 15 do 64 lat) w ciągu ostatniego roku. Substancja ta była najczęstszą przyczyną ostrych zatruc odnotowanych w szpitalnych oddziałach ratunkowych w 2021 r., mianowicie w 27% przypadków. Istnieją również oznaki, że używanie kokainy w formie iniekcji oraz używanie cracku staje się w niektórych krajach coraz powszechniejsze wśród grup zmarginalizowanych, co wymaga zwiększenia skali działań podejmowanych w celu redukcji szkód. Szacuje się, że w 2021 r. liczba osób rozpoczynających leczenie związane z używaniem cracku wyniosła 7 500.

Większa różnorodność syntetycznych środków pobudzających dostępnych obecnie na nielegalnym rynku zwiększa ryzyko dla zdrowia publicznego. W przeszłości najpowszechniej używaną syntetyczną substancją pobudzającą w Europie była amfetamina. Istnieją jednak oznaki, że zarówno metamfetamina, jak i [syntetyczne katynony](#) przyczyniają się obecnie w większym stopniu niż w przeszłości do ogólnych problemów związanych z substancjami pobudzającymi w Europie.

W raporcie stwierdzono również, że substancje pobudzające są dziś częściej używane drogą iniekcji, czasami w połączeniu z heroiną lub innymi opioidami. Zrozumienie szkód związanych ze zmieniającymi się wzorami używania narkotyków drogą iniekcji będzie miało kluczowe znaczenie dla opracowania interwencji, które zmniejszą szkody związane z tymi zachowaniami.

Potencjalne zagrożenia dla zdrowia związane z mniej znanymi substancjami

Ketamina, stosowana w medycynie jako środek znieczulający i przeciwbólowy, w niektórych środowiskach staje się coraz popularniejszym narkotykiem rekreacyjnym. Jest ona zwykle wciągana przez nos i czasami jest dodawana do innych mieszanin narkotyków, w tym proszków i tabletek MDMA. Długoletni użytkownicy ketaminy mogą doświadczać problemów zdrowotnych (np. uszkodzeń pęcherza moczowego).

Wzrost rekreacyjnego używania podtlenku azotu („gazu rozweselającego”) w niektórych częściach Europy budzi obawy o zdrowie. W niedawnym przeglądzie **EMCDDA** ⁽⁵⁾ zwrócono uwagę na zagrożenia związane z tym narkotykiem, który wydaje się obecnie bardziej dostępny, tańszy i popularniejszy wśród niektórych osób młodych. Zagrożenia te mogą obejmować zatrucia, poparzenia i urazy płuc oraz, w niektórych przypadkach długotrwałego używania, uszkodzenie nerwu. Istnieją silne argumenty przemawiające za tym, aby służby zajmujące się profilaktyką uzależnień od narkotyków i redukcją szkód zajmowały się tą substancją w swojej pracy. Podejścia regulacyjne do sprzedaży i stosowania tej substancji różnią się w poszczególnych krajach.

W bieżącym raporcie omówiono również rosnące zainteresowanie potencjałem terapeutycznym substancji psychodelicznych. Chociaż istnieją obiecujące badania nad potencjałem tych substancji w leczeniu różnych schorzeń psychicznych, w raporcie podkreślono ryzyko nieuregulowanych programów prowadzonych w UE i poza nią. Rosnące zainteresowanie tym tematem może zachęcać do częstszego eksperymentowania z tymi substancjami bez wsparcia medycznego i potencjalnie narażać niektóre wrażliwe osoby na ryzyko.

Coraz większe problemy z opioidami w Europie

Heroina pozostaje najczęściej używanym w Europie nielegalnym opioidem, ale w niektórych obszarach rośnie też niepokój co do stosowania syntetycznych opioidów. Wiele syntetycznych opioidów wykazuje silne działanie i stwarza ryzyko zatrucia i śmierci. Do wyprodukowania tysięcy dawek potrzebne są tylko niewielkie ilości, co czyni ją potencjalnie bardziej lukratywną substancją dla zorganizowanych grup przestępczych.

Na europejskim rynku narkotyków wciąż pojawiają się nowe, niekontrolowane syntetyczne opioidy – od 2009 r. zidentyfikowano ich łącznie 74. W ostatnich latach większość nowo zidentyfikowanych substancji opioidowych zgłoszonych do systemu **EWS** to silnie działające opioidy **benzimidazolowe** (nitazenowe). W porównaniu z **Ameryką Północną** nowe syntetyczne opioidy (np. pochodne fentanylu i nitazeny) odgrywają obecnie stosunkowo niewielką rolę na całym europejskim rynku narkotyków, chociaż w niektórych krajach stanowią one poważny problem.

Stosowanie nowych opioidów syntetycznych (w tym benzimidazolów i pochodnych fentanylu) wiąże się ze wzrostem liczby zgonów spowodowanych przedawkowaniem w **krajach bałtyckich**. W **Estonii** znaleziono nowe syntetyczne opioidy w mieszaninach zawierających benzodiazepinę i środek uspokajający dla zwierząt **ksylazynę**. Połączenia te, znane odpowiednio jako „benzo-dope” i „tranq-dope”, były powiązane ze zgonami spowodowanymi przedawkowaniem w **Ameryce Północnej**. W raporcie stwierdzono, że: „[...] nawet jeśli problemy w tym obszarze są obecnie stosunkowo ograniczone, ta grupa substancji stanowi zagrożenie, które w przyszłości może mieć bardziej znaczący wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo w Europie”.

Wydaje się, że dostępność heroiny utrzymuje się obecnie na wysokim poziomie. Ilość heroiny skonfiskowanej przez państwa członkowskie wzrosła ponad dwukrotnie w 2021 r. do 9,5 tony, podczas gdy **Turcja** skonfiskowała rekordową ilość 22,2 tony. Prawie cała heroina używana w Europie pochodzi z **Afganistanu**, gdzie w kwietniu 2022 r. talibowie ogłosili zakaz uprawy maku lekarskiego. Choć jest zbyt wcześnie, by stwierdzić, jak zakaz ten wpłynie na europejski rynek heroiny, istnieją obawy, że jakkolwiek spadek dostępności narkotyku może wiązać się ze wzrostem podaży i popytu na syntetyczne opioidy.

Przewodniczący zarządu EMCDDA Franz Pietsch podsumowuje: „Aktualne sprawozdanie jest podstawowym narzędziem umożliwiającym uzyskanie strategicznego wglądu w europejską sytuację w zakresie narkotyków i jej konsekwencje dla zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. Raport ten zostaje opublikowany w kluczowym momencie, kiedy to EMCDDA przygotowuje się do objęcia nowego mandatu i nowej sytuacji w przyszłości. Z niecierpliwością czekamy na wdrożenie tej obiecującej nowej misji, w ramach której agencja rozszerzy swoje możliwości monitorowania, zwiększy gotowość UE i pomoże rozwinąć kompetencje w zakresie lepszych interwencji w dziedzinie narkotyków”.

(¹) Więcej informacji na temat *Europejskiego raportu narkotykowego 2023* można znaleźć w https://www.emcdda.europa.eu/event/2023/06/launch-event-european-drug-report-2023_en. W raporcie opisano sytuację w zakresie narkotyków do końca 2022 r., w oparciu o dane z 2021 r. i, o ile są dostępne, z 2022 r.

(²) W 2024 r. EMCDDA stanie się Agencją Unii Europejskiej ds. Narkotyków (EUDA) z [rozszerzonym mandatem](#).

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en

(⁴) https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/new-cannabinoid-hhc-spotlight-market-evolves_en

(⁵) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/11/no-laughing-matter-new-report-shows-rise-recreational-use-nitrous-oxide_en